

#12 (21) 272 *for transmission per*
 Chief and government
 Karlsruhe. No 24.
 Government, *Financial, Headmen*
 pp. 1-10
 13 APR 1939
 A. J. Mahloana
 DEPT. 5p (7/6)
 K34/12
 File No. 12-4-1939
 FILE MARKED

Kxosi e ka se beye molao o e sebang wa thaba sa
 xaxe. Kxosi xe edira molao e o vera le mahotwana
 Ba dira pitso ya bona ka xo šele, banna baseke
 ba ba bitša. Kxosi e e letšwa ke bana babo, ngwana
 wabo yo a mo latelang matswalong ke yena yo
 a ka mo thwang a letee; xe a šetše a petile.
 Xe mahotwana a feditše lekhotla la bona ba o
 tsebiša batho ba ba bušang ditaba tše
 di rerileng ke lekhotla le lexolo. Xe motho a sa
 thee letše molao wa kxosi o swara ko masoxana
 a šapiwa, la mafelelo a rakwa sethšabeng,
 a ba a thopelwa dikxomo. Ba eletši ba thusa
 kxosi ka dikolešo, ma hotwana (indunas)
 ba thusa kxosi xo buša sethšaba sa xaxe,
 ba ahlola melatwana e menyanane, ba be
 ba lefiše motho, bona xa na thswanelo ya
 xo thopa dikxomo tša motho le xo vaka motho
 sethšabeng, xe e se ka taelo ya kxosi
 fela. Borakradi ba kxosi le bo malomeake,
 le bo umatswalaxe, ba eletša kxosi xo tšee
 basadi ba bantši, ~~ba~~ ^a dire motse wa lengwet-
 engwete (omoxdo) xo the xo bonaxale xore ke
 ka mošate. Xe baeng, ^{ba tšile} ~~maxobe~~ maxobe
 tšwa kafa le kafa, a ba petlele ba kxore.
 Le ina la moeletši kaba ba eletšwi ^{ba kxosi} ~~šai~~
 šai - Ngwanabo Morwa Tsebe le Sephuti sa
 masoxana.

272 Government, Council, Headman ¹¹⁰²²
 K34/12

Mahotwana ke bo Selolo hedebele, Kxomo a
 Mmankhumise, Moabelo, Mariamela a Sebedu,
 le Seopa sa bopew. Selolo o buša Ha Selolo.
 Kxomo o buša Phateng ya Šixa, Moabelo o
 buša Mmadietane, Manamela o thoma ^{ko} ~~ka~~
 buša thabaneeng ya Diphiri ko fihla Lehomonon-
 -g; Mahanana kwa Bokone a bušwa
 ke Moremi. Mošomo wa lehotwana ke ko bitša
 lekhotla kxorong; le yena o na le batseta bya
 loka kxoši. Xe ba bitša kxoro ba sa hlwe
 ba rata xo tsenatsenale di kxorwana, mmitši
~~wa~~ ^{wa} kxoro o namela mapika are Iiu! Iiu!! Iiu!!
 xo riato Molaeletši, ore morole wa mahoku,
 wa Madingwana, wa Madima kxotho! kxotho!
 kxotho! kxorong ya mošate. Mpya di a bethwa
 xore di se dire lešata tša ba foka xore base thwe
 se mmitši a kxoro a se bolelang, le bana ba a
 homotšwa, malwala a homola le ona le batho
 ba bolela ka moyo, xe mmitši a kxoro a
 xoeletša. Bakxalabye bare homotša ngwana
 o mo nyantše. Ba bitša kxoro byalo xe e le
 motse wa serantlata (omoxdo) mo kongwe ba
 bileletša masoxanu thšemong ya mošate ^{le} ba o
 lema. Baunyana ke ba xo hlaxola le xo bua,
 basadi ke ba xo fola mabele, servuruse
 nnetane ka mafuri a mošate.

272 Government, Council, Headman NO. 24
 1/34/12 3

Lekxotla la mahotwana lekxoši ke lona le le dirang
 melao ya Sethšaba le xo se buša. Lehotwana xe
 le lwala le roma ^{motseta} ko ye mo tlwela ditaba kxorong
 ye kxolo ya kxoši. Lehotwana xe le sa lwaleleka
 se jo šala, le ka eba le molato. Banna ba lekxotla
 la kxoši ke bo Morabana, Dinama, Selolo,
 Morwa Tsebe le Sephuti, k komo piperekeng, Sedie e Seopa
 Xe ba ile mošate ba bolelela sethšaba sa xabo
 bona, ba bexa melao e ba paletšeng. Xe molato
 o padile kxorong ya lehotwana bare ha o namele,
 o ye kxorong ya mošate, ka xona xove ba
 kxethelwa bohumi, le bohale, ba jo tswalelwa
 bôhôtwana. Kxoši ke yena a romang batseta
 ba xaxe ko bitša mahotwana xove ba tle lekxot-
 -eng le lexolo la mošate. Ba swanetše xo tla kamoka
 xe e se lehotwana le lengwe le lwala, xona le ka
 roma motseta ko le tlwela ditaba kxorong ya mošate.
 Lehotwana le lona le tšea melao ya xo buša kxorong
 ya mošate. Le buša ka melao e tsebexa sethša-
 -beng. Ba rera ditaba tša xo buša Sethšaba,
 ba rera ditaba tša ditlhabano, ba rera ditaba
 tša xo laola masoxana xo phalalela mo xo leng
^{bothata} bothateng, ba rera ditaba tša xo nthša
 madikana, maera, dikomane, le majwale.
 Xo rerwa, xove na mešomo ye e ka thoma neng,
 ka lebaka lefe la ngwaxa.

272 Government, Council, Headman No. 24

Makxotla a mahotwana le kxosi a nna kxorong ya
 mošate. Xa ba iphihle ka kutamong. Xo thoma
 xo bolela mmoleledi wa kxosi, moeletši, waxaxe,
 are Bakone! Bare Mathala! Are le biditše ke
 kxosi lena dihlahlaxane, ore! ore! ore! Bare
 auwe ke a mašweu, re a di leboxa, di tlwewa
 ke mokete, ba no thšelana ka tšona ka lena
 -ka tša ba tša fihla kxorong: Bare Tlou Morena!
 Bakone bare re a di leboxa, are ke a mašweu.
 Xe bare ke a mašweu ke xore ke taba tše di
 botse di swana le leswela dire pyoo!
 Mahotwana a bexa bafaladi ba ba falaletseng, naka-
 -neng tša bona, ba a bela batho mašemo, ba ba ba
 beya mellwane ya mašemo. Xe batho ba jelana
 mašemo ba bitša ba mošate, xoba xe ba le kafase
 xa lehotwana ba yo bejana, lehotwana lattala
 ba bonthša mo ditšemo tša bona di boyaxo
 xona, ka xore mo xongwe ba he ba baka
 mašemo, ba be ba swavelane dilepe, mongwe are ke
 mokola wešo, mongwe ~~are~~ ^{are} ke filwe ke ba mošate.
 Monna o mongwe o kile a baka thšemo le o
 mongwe, a mo feya, ka xosaba a mo hela le baši
 -mane ba barato, a nama a mo thoma ya thswarana ba
 lwela thšemo, a nama ^{are} ~~are~~ bašimanyana are molomang
 ba moya ka fase, a nna are kxomo are ^{are} yoo!
 ba moloma. Ba iša molato mošate.

V. Government, Council, Headman No. 24,

²⁷²
 Mpererekeng kxomo o buša xa kxomo Phateng ya Šixa,
 Dinama Moabelo o buša Madietane a Borwa boudula
 matlakala, borwa ba utwane a kxale, Mohatthe we!!
 Selolo o buša xa Selolo Lebilong, Kakâla,
 moxobeng o ~~mo~~ moxolo, Seopa sa Bo-Pewo
 buša Phetôlê, Manama^{mela} a Sebedu o buša
 Lehonoung leina la xaxe ke Mafoša
 ntlatlana kwa mongako le kwa mothsexo,
 lamola Sekokotla o buša xa Lamola xo boya
 xa Komape. Byalo lamola Sekokotla o hwile
 o bolaile ke Morena Motliši, ka xove o be a
 mo xatela dikobo ka maloko (a mo tšeela mosadi)
 Sethšaba sa xa lamola sa nama sa hoxa xa
 Matlala moraxo a lehu la Sekokotla, ba ya
 dinaxeng tša xo bušwa ke ba bašweu, le xona
 byalo xa ba dumele xo bušwa ke Morena
 Motliši. Ba sa xopola letšatši leo Sekokotla
 lamola a bolailwe ke Morena Motliši. Ba
 dira monyanya o moxolo, bare ke monyanya
 wa kxopotšo ya Sekokotla. Ka tšatši leo
 ba apara sa xabo bona sa Mâlokông; ba
 a phepela. Mo xonnaxo Morena Motliši ke
 Setumong sa Mmamoso. ke xona fako
 unaxo Mmantlwa, fa makeke kamoka a
 tšaxo maatlo, ke xona Mošate, mo xonnaxo
 Tala a Bo'kokonono.

VI 272 ^{NO. 24} Government, Council, Headmen
K34/12

Boxoši le Bohotwana bya Sesotho bo a tswalelwa,
Motho ka a jo rata koba kxoši ba nama ba mmea,
koba a ba bohale ba mmea, koba ya ba
mohomi ba mmea. Bohotwana, le Boxoši di
tswalelwa. Xele kxoši ke boxoši babo.
Mahotwana a tšea dikxaitšedi tša kxoši le
bana ba ~~basadi~~ ba mošate, ka fao ba a
tsebexa Mošate. Lehotwana le le tšerexo
ngwana wa mohumaxadi ke lona le lexolo,
ke lona le ^{le tsebexaxo} ~~tsebexaxo~~. Ba bangwe le bona
ba a tsebexa, fela e se bang byalo ka
Lehotwana le le tšerexo morwedi wa mohumaxadi.
Modiro wa Lehotwana ke xo tšwa melato ye
menyenyane le xo ahlola le xo lefelwa melato.
O tšea dipudi tše a lefiša batho ka tšona
ya ^eba tša xaxe, tše dingwe ke manganga-
hlaxa a banna, xe banna ba revile molato
ba ~~nyaka~~ ^{nyaka} mangangathlaxa, a xe ba ntše ~~ba~~
ba ngamoxile ka molato wa xaxe.
Lehotwana le lefiwa ka dilo tše a di
lefiwang ka tšona, o lothšwa ke masoxana
xe ba boya Borwa; ba lothšwa ka
dinku ka dipudi le tše dingwe. *O ya
šomelwa, fela e se bang byalo ka
kxoši. Xe kxoši e sena ^{se} e xatišwa boloko
monna pholo, pholo, dišwa Lehotwaneng.

V1272 Government, Council, Resolution No. 24
34/12

Lehotwana le di iša mošate, kxoši ^{ya} arolela
 Lehotwana tše dingwe, boutš'i bya boya naye.
 Ke yona tefo ya Lehotwana. Lehotwana le
 fa batho mašemo, le roma batseta, ba yo
 bouthša batho mellwane, xe batho ba fapanela
 mašemo ba ya mošate, kxoši ya roma batseta
 ba yo ba bouthša mellwane. Lehotwana le vera
 melato. Lehotwana le a bexelwa ba dira byalwa
 bayo bexa, le mošate xo ya bexwa, lengaka
 le yona e ya bexelwa byalo ka kxoši xe
^a alafile motho. Xe Lehotwana le fiwa nama
 le fiwa pudi bare ke sešebo sa xaxe, le xe
 e lenku ya mosela wa ^{ba} semonda. Xe ^{ba}
 mmexetše ka byalwa, le xe ba mo file sešebo,
 xa a bexele kxoši, o j'ja. Xe ese dikxomo tša
 xo xatša kxoši boloko ke tšona tše di yaxo mošate,
 kxoši ya mo vipela tše dingwe ya moofa.
 Ba dira kwano le mehuta e mengwe ya batho.
 Se ba ka vekang ke dikxomo le xo tšeelana
 basadi. ke thšupo ya tlwano. Metse le
 mafulo xa di xanetswe, xe e se felomo
 xo xanetswaxo, byalo ka kwa Mokaka-
 motala le mexobeng ya Thšita Baroka.
 Xona motho a ka fiwa ^{melato} ke kxoši le Leho-
 twana, ka xo nweša felo fa xo xanetswang,
 le xo fudiša xona.

VIII 272 Government, Council, Headman No. 24.

34/12

Xe batho ba fentswe ke ba bangwe ba abaloba ka dikxomo, le basitsana ba loba ka bone, baenyana xa ba bolawe bare ke basadi ba bone, bašimane ke maswena^a bolawa, le xe e sale ba tanyenane, ba thlotloluta ka tharing ba rabanywa mo fase, ba swerwe ka maotwana, mmaxe a šale a ithwele mehono. Motho xe a arole batho, o reišana nabo melato kkorong, xe ese melato ya dingwetši yona e bitetšana bana balapa leo le baxabo, ba dira motibidi, bare barera ya bane ba a nwa. Ba mmiletša dihloxo tša dipudi, tša dikolobe, tša dikxomo, ba nwešana mabyalwa le merula. Ba biletšana matšema, ba biletšana ditsietsi tsa lehu le malwetši, ba biletšana ko boloka bahu. Ke tšona ditokelo tša kaxišano le batho, xe motho a hoxelwa ditokelong tše, o šetše a hošitšwe leuaneong la baaxi, le yena xe a bona ba sahlure ba mmiletša dihloxo a ka se ke a jo nnela parareng, o swanetše ko thšoša tša hoxa, naxa xa e kube. C Swatametša metswalong le baxabo xore tsietsing efe le efe ba nwa dišane yona ka xo huelana bohloko.

272

K34/12

ix

Government, Council, Headman No. 27

Dihloxo tša dipudi, tša ^{dinku} dikolobe, tša dikolobe,
 di jela kxorong ke banna. Ba kxoba-
 maxobe motseng kamoka, ba ho jela.
 le bašimane ba jela kxorong tšatši le lengwe
 le lengwe. Bašimane ba ^{ja} dihlakwana, ^{šothwane} šothwane,
 lengati, kolobe yona xa ena dihlakwana, hloxo
 ya yona e jewa ke banna fela. Xe ba iša
 matšema ba tša la byalwa, la pudi, lauku,
 la kolobe la morula. Xe ba iša la byalwa
 ba a bo rwala baya mašemong, bongwe ba
 yo bouwa xae xela ba feditše mošomo.
 Ba dira letšema la xo vema, letšema la
 xo hlaxola, letšema la xo lema, letšema la
 xo vulela ntlo, letšema la xo vema dithata,
 le letšema la xafola mabele, le letšema la
 xo rweša ntlo. Matšema xanthši ba dira a
 matšema a mabyalwa, ona batho ba a
 kxokkothexa ka xove ba a boxeta xo fetiša,
 xe e le pudi leuku di a bolaiwa tša apewa
 kwa thšemong, ba tšwela ba rwele dinama
 ka di>thiswane. Ba bangwe ba e
 ngathelane e le tala, ba o apoya kwa
 xae. Xe ba ilo lemela morula ba boya
 xe di kxomo di tšwa xe ba phaketše, xe kxosi
 e xatišwa boloko ke xe e fima dikxomo ke batho,
 le xe ba sa rate. From A. J. Mahloane,
~~author P. Bae via P. P. Mot.~~

^x
²⁷² Government, Council, Headman No. 27
 Mofaladi: ^{K34/12}
 o swanetše ko nthša kxomo tše pedi le xeele
 etee a lobe mošate. O bexwa ke lehotwana
 laxaxe kwa mošate koba motseta wa kxoši
 xe ba le pušong ya kxoši. Xe a šetše a dutše
 ba tšeelana, ~~nye~~, xe ese xe a loyana, xona
 barwedi ba xaxwe ba ka setšewe. kxoši e ka
 se mo kobe, xe ese xe a ka thšela molao o
 mongwe wa kxoši. Mofaladi xe a lobile
 mošate o fihlwa ditokelo tša naxa, o
 fihlwa mašemo, o na le thswanelo ya
 xo ema kxorong a reve molato le banna.
 Ba tla mmitšha di thswanelo tša
 motse e le xo mašema le ma byalwa.
 Kxoši e tla no mo thswara byalo ka
 ngwana waxaxe; fela ka xore e tla
 be e le mphaladi, o tla no swara byan^{no}ka
 batho kamoka. Kxoro xa ya laelwa
 xo bolaya, ^e laetša xo šupa melato,
 motho xe a sentše kudu o ya bethwa,
 xe a dirile molato o moxolo o ya
 kobya fela a iname.

Tom A. J. Mahwana,

Carlsonhe P. Bag,

Via P. P. Rust, end 3 272